

Zjišťování hodnoty duševního vlastnictví

Bratislava, 19. březen 2014

Karel Čada
Karel.cada@seznam.cz

- I. Nehmotné statky a jejich povaha**
- II. Důvody oceňování nehmotného majetku**
- III. Obecné přístupy k oceňování nehmotného majetku**
- IV. Metody oceňování nehmotného majetku**
- V. Oceňování podle zákona číslo 151/1997 Sb.**
- VI. Metoda licenční analogie**

NEHMOTNÉ STATKY (1)

1. Ekonomicky

Identifikovatelné nepeněžitě hodnoty bez fyzické substance, založené na právu nebo výhodě, které generují přínosy

Identifikovatelné – schopné samostatného vydělení či oddělení od jiných práv, mající schopnost prodeje, licencování, výměny nebo jiného transferu

Goodwill – neidentifikovatelná hodnota nehmotné povahy, pojící se s obchodní činností bez zvláštního právního zajištění

NEHMOTNÉ STATKY(2)

2. Právně

Ustanovení § 118 občanského zákoníku

předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci – movité a nemovité – a pokud to povaha připouští, práva nebo jiné majetkové hodnoty

Ustanovení § 496 NOZ – věci hmotné a nehmotné

(1) Hmotná věc je ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu.

(2) Nehmotné věci jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty.

3. Účetně

Standard IAS 38 – nehmotná aktiva

- nepeněžitá aktiva bez hmotné povahy
- výsledek minulých událostí
- identifikovatelné
- pravděpodobně v budoucnu přinese ekonomický užitek
- kontrolovatelné (pod jistou právní mocí vlastníka či uživatele)

NEHMOTNÉ STATKY PODLE SVÉ POVAHY

1. **Marketingové povahy** – obchodní firma, ochranná známka, doména, trade dress
2. **Se zvláštním vztahem k zákazníkům** – seznamy zákazníků, sledování chování zákazníků a jejich analýzy, reklamní strategie, záruční systémy, cenová politika, slevy
3. **Autorskoprávní povahy** – knihy, filmy, hudba, fotografie, obrazy
4. **Smluvní práva** – licenční smlouvy, frančiza, pracovní smlouvy, smlouvy o nakládání s právy na základě společného výzkumu, přísliby financování
5. **Technologické povahy** – patenty, vzory, software, databáze, recepty, normy, know-how a obchodní tajemství technologické povahy

ZVLÁŠTNOSTI NEHMOTNÝCH AKTIV Z POHLEDU OCEŇOVÁNÍ

Ovlivňují oceňovací modely a způsobují potíže při oceňování

- 1. Nehomogenní charakter trhu** – jedinečnost a originalita jednotlivých předmětů, malé počty transakcí
- 2. Symbiozy a synergické efekty** – jednak mezi jednotlivými druhy nehmotných statků a jednak mezi nehmotnými a hmotnými součástmi aktiv
- 3. Ubikvita a nerivalita užívání** – možnost současného užívání mnoha subjekty na mnoha místech
- 4. Zvláštní rizika** – průzkum a jeho účinnost, formální a neformální ochrana, zvláštní vztah mezi hodnotou a časem, omezená vymahatelnost, délka užívání
- 5. Zvláštnosti účetních a daňových předpisů**

DŮVODY OCEŇOVÁNÍ NEHMOTNÉHO MAJETKU (1)

1. transfer nehmotného majetku
2. přeměny a fúze obchodních společností
3. zakládání podniku se zahraniční majetkovou účastí
4. účetnictví a daňové předpisy
5. nepeněžité vklady do obchodních společností
6. zástavy nehmotného majetku
7. konkurz, insolvence
8. reklamní důvody
9. porušování práv a nekalosoutěžní jednání

DŮVODY OCEŇOVÁNÍ NEHMOTNÉHO MAJETKU

Nepeněžitě vklady do obchodních společností

Opakované změny v kompetencích kdo má ocenění provádět a co má případný posudek znalce obsahovat

Podle zákona o obchodních korporacích (§ 143, 223,251 a 469 zák.č. 90/2012)

Společnost s ručením omezeným (§ 143 zák. č. 90/2012 Sb.)

Nepeněžitý vklad ocení znalec vybraný ze seznamu znalců vedeného podle jiného právního předpisu. Posudek obsahuje alespoň popis nepeněžitěho vkladu, použité metody ocenění nebo metodu ocenění, částku na kterou se vklad oceňuje a odůvodnění, jak znalec k tomuto ocenění došel.

Zvýšení základního kapitálu – usnesení valné hromady obsahuje popis nepeněžitěho vkladu a částku, která se započítává na emisní kors společníka, určenou na základě znaleckého posudku nebo podle § 469 tohoto zákona.

Výjimka z povinnosti ocenit nepeněžitý vklad znalcem je možná pokud se nejedná o cenný papír a rozhodne-li tak představenstvo společnosti. Pro určení ceny se použije jeho reálná hodnota určená obecně uznávaným nezávislým odborníkem za využití obecně uznávaných standardů a zásad oceňování, ne déle než 6 měsíců před vnesením vkladu.

DŮVODY OCEŇOVÁNÍ NEHMOTNÉHO MAJETKU

Nepeněžitě vklady do obchodních společností (2)

Podle zákona o obchodních korporacích (§ 143, 223,251 a 469 zák.č. 90/2012)

Akciová společnost – ocenění nepeněžitého vkladu (§ 251 zák. č. 90/2012 Sb.)

1. Cena nepeněžitého vkladu se určí na základě posudku zpracovaného znalcem vedeného podle jiného právního předpisu nesmí však být vyšší, než kolik činí částka určená znalcem. Znalce vybírají při zakládání společnosti zakladatelé, jinak představenstvo.

2. Posudek znalce oceňujícího nepeněžitý vklad obsahuje alespoň

- popis nepeněžitého vkladu,
- použité způsoby jeho ocenění a údaj o tom, zda cena nepeněžitého vkladu získaná použitými způsoby odpovídá alespoň úhrnnému emisnímu kursu akcií, které mají být společností vydány jako protiplnění za tento nepeněžitý vklad a
- částku, na kterou se vklad oceňuje

3. Posudek znalce společnost uloží do sbírky listin

DŮVODY OCEŇOVÁNÍ NEHMOTNÉHO MAJETKU

Oceňování škody v případě porušování průmyslových práv a nekalé soutěže

Praxe se postupně odklání od alternativního vyčíslení výše škody s využitím licenční analogie a projevují se zahraniční tendence

Podmínky pro možnost žádat škodu ve skutečné velikosti

- poptávka po produktu
- vlastní výrobní kapacity
- schopnost vyčíslit škodu (ušlý zisk)
- nedostatek akceptovatelných substitutů

Ušlý zisk a jeho rozsah

- snížení prodeje výrobků
- destrukce cen
- náklady na dodatečnou reklamu
- snížení prodeje náhradních dílů

Obtíže způsobuje prokázání příčinné souvislosti mezi porušením práva a ušlým ziskem

OBECNÉ POJMY OCEŇOVÁNÍ

Oscar Wild: „*Ekonom je člověk, který zná cenu všeho, ale hodnotu ničeho*“

Cena – vyjadřuje směnný poměr mezi směňovanými statky. Formálně ji stanovují prodejci, aby ji následně upravovali s ohledem na poptávku a nabídku. Představuje výsledek střetu poptávky a nabídky, je produktem skutečného tržního vztahu (bez trhu cena neexistuje).

Hodnota – subjektivní částka (každý vidí hodnotu jinak) stanovená podle určitého předpisu nebo návodu, v případě znaleckého posudku se jedná o potenciální cenu nebo znalcem předpokládanou tržní cenu.

Ocenění – vyjádření kvalifikovaného názoru na cenu, představa oceňovatele o ceně

OBECNÉ PŘÍSTUPY K OCEŇOVÁNÍ NEHMOTNÉHO MAJETKU

Relativně nová disciplína snažící se napomoci s odpovědnou správou nehmotného majetku i v extrémních případech.

Obecné přístupy:

- 1. kvalitativní hodnocení** - pro zjištění kvality majetku z mnoha pohledů
- využívá převážně bodové metody hodnocení
- 2. kvantitativní hodnocení** - zaměřené na finanční hodnotu oceňovaného majetku
- 3. smíšené** - komplexní hodnocení, zejména pro správu majetku v mimořádných situacích (v rámci velkého portfolia patentů či ochranných známek)

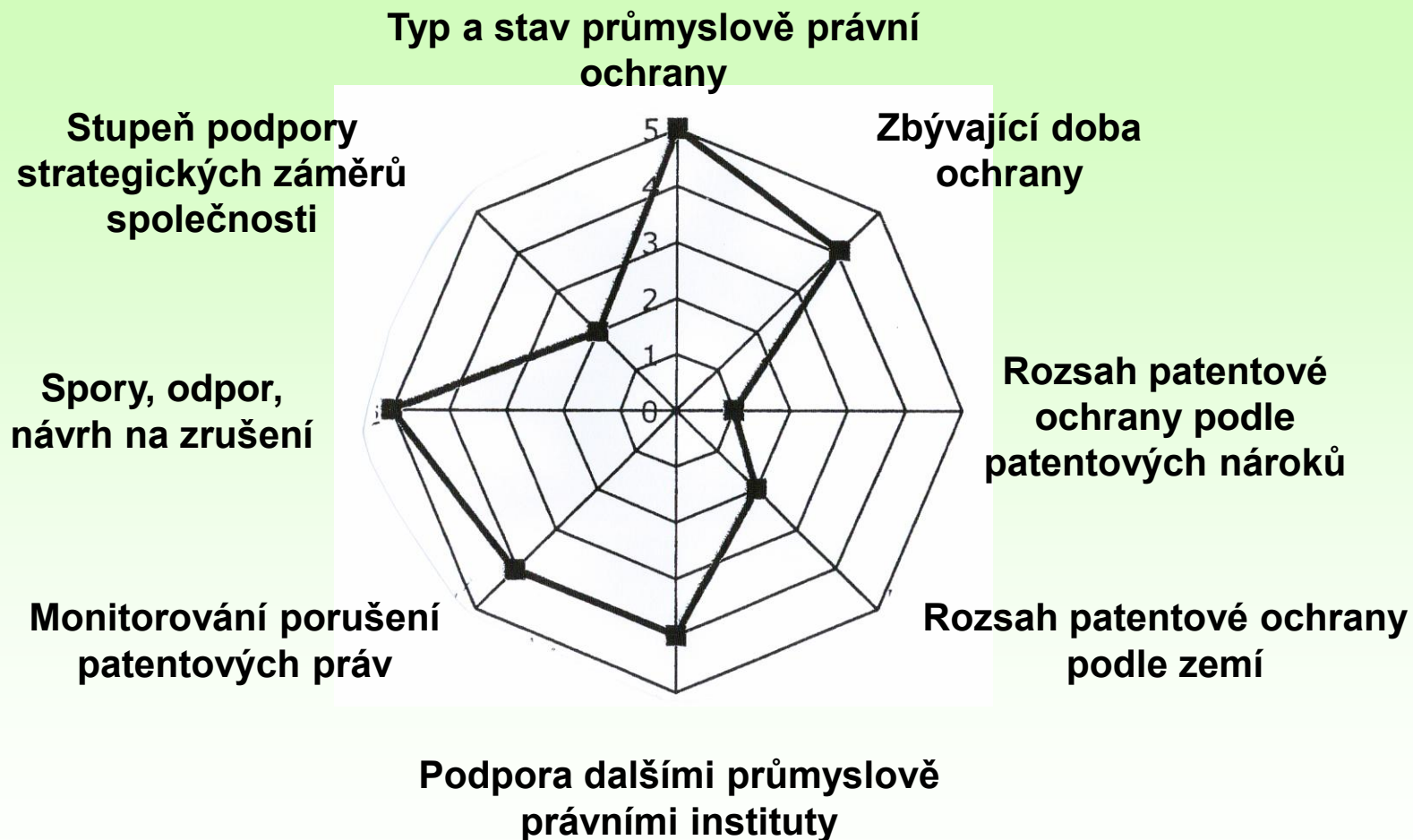
Kvantitativní hodnocení

Podle základního přístupu s postupným zvyšováním náročnosti

1. **nákladové** – zachycují pořizovací náklady v historických cenách
2. **tržní** – porovnávají obtížně porovnatelné skutečné případy
3. **výnosové** – opírají se o projektované peněžní toky
4. – zahrnují i časovou proměnlivost hodnoty peněz
5. – připouštějí rizikovost peněžních toků
6. – připouští možnosti změn oceňovaného práva – zrušení, zánik
7. – připouští měnící se rizika – opční cenový model

Každý přístup, každý model je ale omezený, nelze jej užívat mechanicky – mimořádně velký počet aspektů vyžaduje odborníka, který je schopen vybrat metodu přiměřenou situaci.

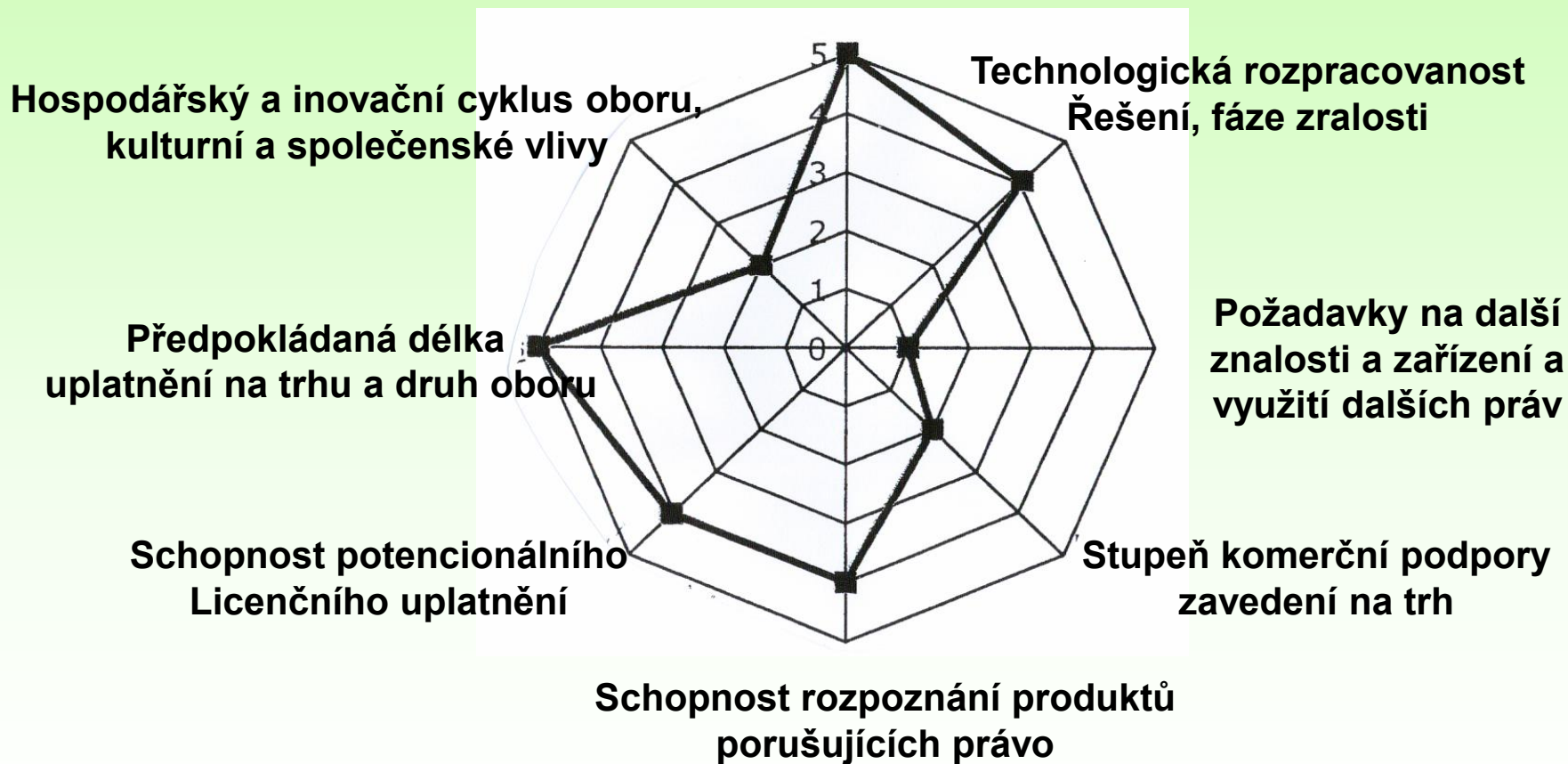
Právní stav a právní síla dokumentu

S využitím poznatků projektu Dánského patentového úřadu The IPscore

Technologické předpoklady využití patentu

Unikátnost inovace

S využitím poznatků projektu Dánského patentového úřadu The IPscore

Nákladový způsob oceňování nehmotného majetku

1. Cena ekvivalentního statku – náklady na jeho náhradu (replacement cost)

Vychází z vytvoření či pořízení statku se srovnatelnou užitečností, včetně použití nových vstupů, dostupných k datu ocenění

2. Cena nového vytvoření přesné kopie ohodnocovaného statku – (Reproduction cost)

Zahrnuje míru opotřebení ke dni ocenění, využívá původní vstupy. Je otázkou, zda-li by se to vůbec podařilo, potíže se srovnatelností údajů, kalkulačními metodami a odhady množství a kvality intelektuální práce

Nákladový způsob oceňování nehmotného majetku

Opírá se o metodu ekonomické substituce – nikdo není ochoten za zboží zaplatit více než by zaplatil za vytvoření zboží se srovnatelnou užitečností

Hledá částku, za kterou by bylo možno získat stejný nebo podobný statek

Vytváří maximální cenu – racionální kupující nikdy nezaplatí více, než by jinak musel vynaložit pro získání stejného statku

Pro praktické použití je vhodný zřídka (pouhá přihláška ochranné známky, nákup nehmotného majetku v rámci nestranné soutěže, které se zúčastnil dostatečný počet účastníků, omezeně při akademickém výzkumu)

Některé právní předpisy takový přístup předepisují

Možnost stanovit v historických cenách nebo je transferovat do současné doby

U technických řešeních zpravidla není výsledkem tržní cena

Zahrnuje náklady na pořízení, průmyslově právní ochranu, reklamu a náklady ušlé příležitosti

Tržní přístup k oceňování nehmotného majetku

Vychází ze srovnatelnosti základních ukazatelů statku, jehož ocenění je známo s ukazateli oceňovaného statku – není příliš často naplněno

Pro zvýšení porovnatelnosti se užívá násobících koeficientů, které se týkají obrátu (z hlediska výše i času), zisku a dalších ukazatelů

Pro nehmotný majetek v ČR téměř nepoužitelné neexistují zdroje tržních cen nehmotného majetku

Srovnatelnost majetkových práv obecně obtížná, zahraniční cenové údaje jsou obtížně použitelné

Skutečné obchody zahrnují často hmotné i nehmotné předměty s celkovou cenou

Výnosový přístup k oceňování nehmotného majetku

Vychází z principu ekonomického očekávání, nikdo nechce zaplatit za zboží více, než je současná hodnota očekávaných příjmů z využití aktiva

Je založen na rozsahu výnosu, kterého lze dosáhnout s využitím oceňovaného práva na existujícím trhu

Nebere v úvahu obtíže a náklady spojené se získáváním oceňovaného práva

Je zásadně závislý na budoucích ekonomických informacích (obrat, tržby, hrubý a čistý zisk, cash flow) a délce použitelnosti (životnosti) oceňovaného práva na trhu

Podle základního ekonomického parametru, z něhož oceňování vychází, se rozlišuje řada druhů a typů tohoto přístupu k ocenění

Zohledňuje odpovídající právní, daňové a odpisové prostředí

METODY OCEŇOVÁNÍ NEHMOTNÉHO MAJETKU

PODLE ZÁKONA č. 151/1997 Sb.

A. ZÁKON SE VZTAHUJE

1. Skupina právních předpisů, které ocenění vyžadují
2. Zvláštní předpisy podle části IV až IX zákona
3. Podle požadavku odpovědného orgánu
4. Dohoda stran

B. ZÁKON SE NEVZTAHUJE

1. Sjednávání cen
2. Pro oceňování v rámci privatizace
3. Právní předpis stanoví odlišný způsob ocenění

Oceňování majetkových práv dle zákona č. 151/1997 Sb.

Oceňuje se cenou obvyklou, pokud zákon nestanoví jinak

Cena obvyklá, která by byla dosažena

- při prodejkch stejného nebo podobného majetku
- v obvyklém obchodním styku v tuzemsku
- ke dni ocenění

Zvažují se všechny okolnosti mající na cenu vliv

Nepromítají se:

- mimořádné okolnosti trhu
- osobní poměry kupujícího či prodávajícího
- vliv zvláštní obliby
- důsledky přírodních či jiných kalamit

Změny v některých zákonech souvisejících s průmyslovým vlastnictvím (1)

Zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva

ČÁST DVACÁTÁ TŘETÍ – zákon číslo 151/1997 Sb., o oceňování majetku

1. V § 2 se na konci odstavce 1 doplňuje věta.

Majetek a služba se oceňují obvyklou cenou, pokud tento zákon nestanoví jiný způsob oceňování. Obvyklou cenou se pro účely tohoto zákona rozumí cena, která by byla dosažena při prodeji stejného, popřípadě obdobného majetku nebo při poskytování stejné nebo obdobné služby v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění. Přitom se zvažují všechny okolnosti, které mají na cenu vliv, avšak do její výše se nepromítají vlivy mimořádných okolností trhu, osobních poměrů prodávajícího nebo kupujícího ani vliv zvláštní obliby.

Obvyklá cena vyjadřuje hodnotu věci a určí se porovnáním.

Změny v některých zákonech souvisejících s průmyslovým vlastnictvím (2)

2. V § 2 se za odstavec 1 vkládají nové odstavce.

(2) Mimořádnou cenou se rozumí cena, do jejíž výše se promítly mimořádné okolnosti trhu, osobní poměry prodávajícího nebo kupujícího nebo vliv zvláštní obliby.

(3) Cena určená podle tohoto zákona jinak než obvyklá cena nebo mimořádná cena, je cena zjištěná.

21. V § 17 odst. 1 se na konci první věty doplňují slova.

Majetková práva, která jsou obsahem průmyslových práv a práv na označení nebo vyplývající z jejich užití, a výrobně technické a obchodní poznatky (know-how), majetková práva, která jsou obsahem práv souvisejících s právem autorským, s výjimkou práv výkonných umělců, a majetková práva pořizovatele databází, se oceňují výnosovým způsobem, a to jako součet diskontovaných budoucích ročních čistých výnosů vyplývajících z užívání těchto práv ode dne ocenění. **S možností zohlednění míry zastarání.**

Základní aspekty ocenění nehmotného majetku podle zákona č. 151/1997 Sb.

$$Cv = \sum_{j=1}^n \frac{Zj}{\left(1 + \frac{P}{100}\right)^j}$$

- CV** - Cena majetkového práva
- ZJ** - Roční čistý výnos z využití práva v letech, po která bude využíváno, zjištěný podle ustanovení § 17, odst. 2 zákona číslo 151/1997 Sb.
- p** - Míra kapitalizace
podle přílohy vyhlášky č. 3/2008 Sb., - pro majetková práva – 12%
- j** - Pořadové číslo roku, ve kterém bude právo využíváno
- n** - Počet let, po která bude právo využíváno, nejvíce však podle § 17 odst. 3 zákona číslo 151/1997 Sb.

Ustanovení § 17 zákona č. 151/1997 Sb.

Oceňují se výnosovým způsobem.

Jako součet diskontovaných budoucích ročních čistých výnosů plynoucích z užívání těchto práv ode dne ocenění

Roční čistý výnos se zjistí

- a) ze smluv o užívání práva (například licenčních) platných v den ocenění
- b) podle skutečnosti za poslední kalendářní rok užívání v období 5 let předcházejících roku ocenění, nelze-li to zjistit podle písm. a)

Počet let užívání

- a) podle smluv, nejvýše však ve výši podle písm. b), c) nebo d)
- b) činí 5 let u průmyslových práv výrobně technických a obchodních poznatků
10 let u práv na označení
v případě, že nelze zjistit počet let podle písm. a)
- c) u práv souvisejících s právem autorským, takový počet let, který zbývá do ukončení 70leté doby trvání těchto práv, pokud to nelze zjistit podle písm. a)
- d) u práv pořizovatele databází, takový počet let, který zbývá do ukončení 15leté doby trvání těchto práv, pokud to nelze zjistit podle písm. a)

Ocenění cenou obvyklou

(podle § 17 odst. 4 zákona č. 151/1997 Sb.)

Za podmínky, že

- nelze právo ocenit podle předchozích ustanovení
- nebylo takové právo užíváno
- cena zjištěná podle předchozích ustanovení by byla nepřiměřeně vyšší či nižší než cena obvyklá

Jak ji určit:

Informace o tuzemských obchodech nejsou k dispozici, zahraničních podkladů je málo a nejsou čerstvé

METODA LICENČNÍ ANALOGIE

A. VÝHODY

1. Klasická výnosová metoda s prvky tržního porovnání
2. Opora v dlouholetém obchodu s nehmotnými statky

B. PODSTATA METODY

1. Roční nehmotný majetek:

$$HV = RV \times LP \times KZ \times KK \times PM$$

HV – Roční hodnota nehmotného majetku

RV – Roční rozsah výroby ve finančním vyjádření

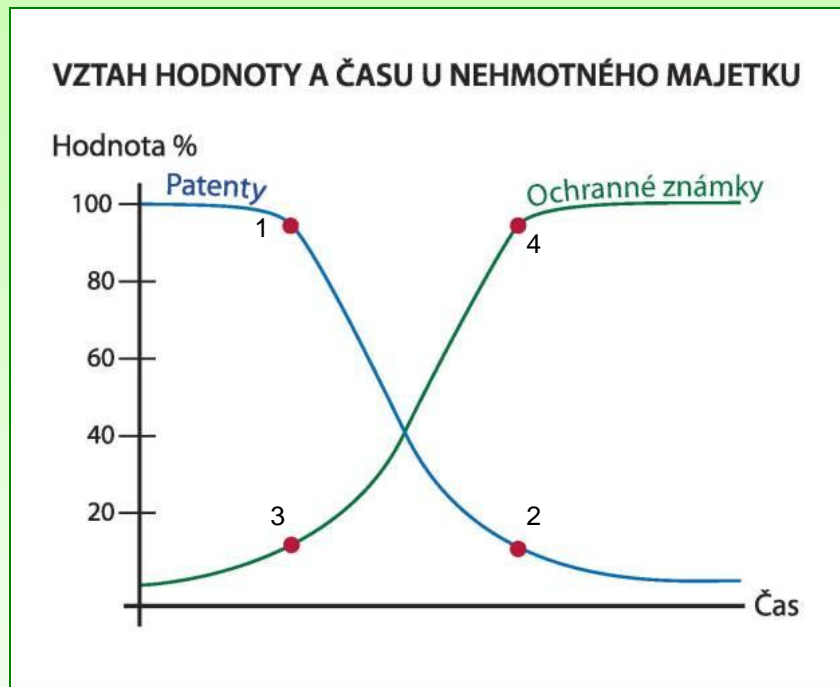
LP – Licenční poplatek

KZ – Koeficient zastarání

KD – Koeficient kapitalizace

PM – Podíl nehmotného majetku na výrobě

Vztah času a hodnoty nehmotného majetku

1. Konkurence nalézá jiné nebo lepší řešení
2. Řešení ztrácí konkurenční výhodu, stává se běžným, ustává obchodní zájem
3. Skutečné úspěchy a parametry zboží podporované úspěšnou reklamou, zákazníci spojují s označením specifickou kvalitou
4. Ani další zlepšování kvality, nabídky zboží, reklamy nepřináší zásadní zlepšení tržní úspěšnosti

$$HV = RV \times LP \times KZ \times KK \times PM$$

Počet uvažovaných let

odpověď: obtížná

pomoc: - ustanovení § 17 zákona č. 151/1997 Sb.

- teorie o inovačním kroku při porovnání s délkou dosavadního užívání
- jde o výnosovou metodu – do doby, kdy budeme inkasovat alespoň průměrný zisk

kvantifikace zbývající užitečné životnosti

- technologická životnost – ve vztahu k ostatním oborům
- ekonomická životnost – produkuje zisk ?
- legální životnost – doba možné průmyslověprávní ochrany
- funkční životnost – ve vztahu ke standardům, např. ve výpočetní technice
- nejmenší z nich se použije pro výpočet

Stanovení všeobecné hodnoty nehmotného majetku

(vyhl. č. 492/2004 Z.z. ve znění vyhl. č. 254/2010 Z.z.)

1. **Všeobecná hodnota zřizovacích nákladů**
2. **Všeobecná hodnota software**
3. **Všeobecná hodnota nehmotných výsledků výzkumné a podobné činnosti a všeobecná hodnota ocenitelných práv**
4. **Jiný nehmotný majetek (goodwill a know-how)**

Všeobecná hodnota

Výsledná objektivizovaná hodnota majetku, která je znaleckým odhadem nejpravděpodobnější cenou hodnoceného majetku ke dni ohodnocení, dosažená v daném místě a čase, která by měla být dosažena v podmínkách volné soutěže, při poctivém prodeji, když kupující a prodávající budou jednat s patřičnou informovaností i opatrností a s předpokladem, že cena není ovlivněna nepřiměřenou pohnutkou

Stanovení všeobecné hodnoty nehmotného majetku

(vyhl. č. 492/2004 Z.z. ve znění vyhl. č. 254/2010 Z.z.)

Všeobecná hodnota se stanoví

- a) Metodou licenční analogie v případě licencí, patentů, ochranných známek a jiných obchodovatelných součástí nehmotného majetku nebo
- b) Metodou kapitalizace odčerpatečných zdrojů, kde základem je stanovení délky období v letech, v nichž se nehmotný majetek bude užívat, výpočet objemu odčerpatečných zdrojů, které se vytvářejí využíváním ohodnocovaného nehmotného majetku, stanovení podílu, který připadá na ohodnocovaný nehmotný majetek podniku z odčerpatečných zdrojů.

Odčerpatečné zdroje

Peněžní vyjádření užítu vytvářeného z disponibilních zisků, výnosů nebo salda peněžních toků, které se dosáhne z činnosti podniku nebo složek majetku podniku a jehož výška závisí na minulém vývoji podniku, na jeho současném postavení na trhu, ale zejména na jeho předpokládaném vývoji.

Stanovení všeobecné hodnoty nehmotného majetku (2)

(vyhl. č. 492/2004 Z.z. ve znění vyhl. č. 254/2010 Z.z.)

$$V\check{S}H_{NIM} = SH_{oz} \cdot p_{NIM}$$

kde

VŠH_{NIM} - všeobecná hodnota nehmotného majetku

$$SH_{oz} = \sum_{t=1}^n \frac{OZ_t}{(1+i)^t}$$

kde

n - počet roků užívání nehmotného majetku podniku

SH_{oz} - současná hodnota budoucích odčerpateľných zdrojů ke dni vypracování posudku

p_{NIM} - procentuální podíl, kterým se majetek účastní na tvorbě odčerpateľných zdrojů

i - míra kapitalizace v procentech, vypočtená podle přílohy

Oz_t - odčerpateľné zdroje v roce t

**Děkuji za pozornost
a přeji hezký den..**